

Federaal Planbureau
Bureau fédéral du plan

Milieuverklaring van het Federaal Planbureau 2008

EMAS

Ons EMAS-systeem 761/2001 in 2008

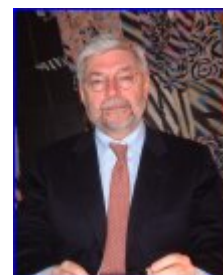
Wat vindt u in deze milieuverklaring ?

Ons EMAS-systeem in 2008	p.2
Het Federaal Planbureau	p.3
Het milieubeleid	p.4
Voorstelling van het milieuzorgsysteem	p.5
Het Federaal Planbureau en zijn impact op de directe belangrijke milieuaspecten	p.8
Het Federaal Planbureau en zijn impact op de indirecte milieuaspecten	p.12
Informatie, vorming en en sensibilisering	p.13
Indicatoren voor het milieuzorgsysteem	p.14
Validatieverklaring	p.16

Het personeel en de directie van het Federaal Planbureau zijn zich reeds verscheidene jaren bewust van de (in)directe impact van hun activiteiten op het leefmilieu. Zij hebben ondertussen heel wat inspanningen geleverd die in meerdere of mindere mate vruchten hebben afgeworpen. Onze organisatie zal al het mogelijke doen om haar negatieve (positieve) impact op het leefmilieu verder te verminderen (vermeerderen).

De beste waarborg voor het continu verbeteren van onze milieu-impact is het opzetten van een officieel erkend en extern geïncertificeerd milieuzorgsysteem. Daartoe heeft het directiecomité van het Federaal Planbureau, in overeenstemming met de beslissing van de ministerraad van 20 juli 2005, beslist om haar leefmilieustrategie te kaderen binnen het Eco-Management and Audit Scheme (EMAS). Dit milieuzorgsysteem zal een structurele basis creëren die de concrete opvolging van de vooropgestelde milieudoelstellingen en -acties mogelijk moet maken op lange termijn.

Ik zal mij dan ook verder blijven inzetten om de goede werking van de EMAS-werkzaamheden te verzekeren en mijn medewerkers binnen het Federaal Planbureau blijven aanmoedigen om bij te dragen aan de zorg voor het leefmilieu.

Henri Bogaert
Commissaris van het Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau maakt studies en vooruitzichten over economische, sociaal-economische en ecologische beleidsvraagstukken.

De instelling stelt ongeveer 110 personeelsleden te werk. In 2002 verkreeg het Federaal Planbureau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het label 'ecodynamische onderneming', twee sterren voor het op poten zetten van een intern milieuzorgsysteem en een milieuprogramma. In 2005 werd het label, dankzij volgehouden inspanningen, verlengd tot eind 2008. In 2008, werd er een nieuwe ster bekomen. Vanaf dit jaar heeft het Federaal Planbureau dus drie sterren voor het label 'ecodynamische onderneming'.

De Directieraad van het Federaal Planbureau van 20 oktober 2005 heeft, overeenkomstig de beslissing van de ministerraad van 20 juli 2005, beslist om in 2006 de EMAS registratie te behalen, dat begin 2007 werd behaald. P. Delbaere werd aangewezen als milieuverantwoordelijke en J. Verschooten zal namens de directie het proces volgen en ondersteunen.

EMAS is van toepassing op het door het Federaal Planbureau bezette gebouw op de Kunstlaan 47-49 en op alle missies van het Federaal Planbureau.

Het Federaal Planbureau stelt zijn wetenschappelijke deskundigheid inzake economische, sociaal-economische en ecologische beleidsvraagstukken ter beschikking van de regering, het parlement, de sociale partners en nationale en internationale instellingen. De resultaten van zijn onderzoek worden aan de gemeenschap meegedeeld en dragen bij tot het democratisch debat.

Onze organisatie wil actief haar bijdrage leveren in de zorg voor een leefbaar en gezond milieu. Daarmee wil zij tevens het belang van de voorbeeldfunctie van een overheidsinstelling in het licht stellen en hoopt zo, naast haar eigen medewerkers, de andere overheidsdiensten, organisaties en bedrijven te overtuigen milieubewust te handelen. Om aan die bekommernis concreet gestalte te geven, zal het Federaal Planbureau zijn werkzaamheden - in het verlengde van de sinds 2002 genomen initiatieven m.b.t. de implementatie van het milieuzorgsysteem 'ecodynamische onderneming' van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - kaderen binnen actie 17 van het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2004 – 2008. Die actie bepaalt dat alle openbare diensten en federale parastatalen dienen te beschikken over een gecertificeerd systeem inzake milieuzorg, dat volgens de beslissing van de ministerraad van 12 juni 2005 van het EMAS-type dient te zijn.

Het Federaal Planbureau, gehuisvest in en huurder van het gebouw op de Kunstlaan 47-49 in Brussel, verbindt zich ertoe om zijn positieve (negatieve) invloed op het milieu voortdurend te verbeteren (verminderen). Het zal daartoe tevens een permanente dialoog verzorgen met de eigenaar van het gebouw.

Om de continue verbeteringen waar te maken, zal het Federaal Planbureau niet enkel oog hebben voor zijn milieuprestaties, maar ook rekening houden met de oorzaken van de effecten op het milieu. Met name:

1) het milieuzorgsysteem zal het kader bieden voor het nastreven van de volgende doelstellingen om de geïdentificeerde effecten te beheersen en te verminderen:

- het verminderen van het energieverbruik
- het verminderen van de afvalproductie, in het bijzonder het verminderen van papierverbruik
- het verzekeren van duurzame aankopen
- het handhaven en bewaken van de waterconsumptie
- het promoten van duurzaam vervoer

Onze organisatie zal op de hoogte blijven van de relevante Europese, federale en regionale milieuwetgeving, hierop anticiperen en deze naleven.

2) het Federaal Planbureau zal, waar mogelijk en relevant, de nodige aandacht schenken aan de ecologische pijler binnen zijn beleidsvoorbereidende opdracht.

Onze medewerkers en het publiek zullen op de hoogte gehouden worden van de milieudoelstellingen, de acties en de milieuprestaties van het Federaal Planbureau.

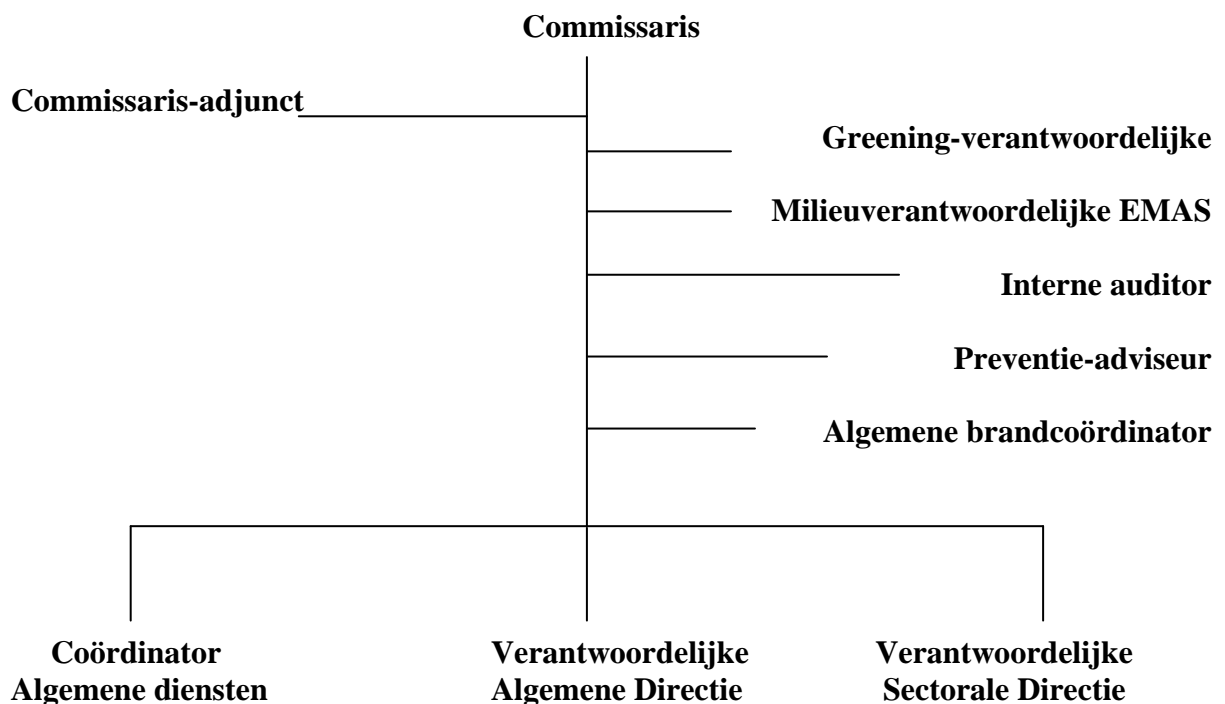
Door de Directie van het Federaal Planbureau op 10 mei 2006 aanvaard en op 17 november 2008 bevestigd.

Voorstelling van het milieubeheersysteem (MBS)

Informatiefiche

Naam	Federaal Planbureau
Oprichtingsdatum van de instelling	1994
Vorm	Instelling van openbaar nut
Adres	Kunstlaan 47-49 1000 Brussel
Telefoon	02/507.73.11
Fax	02/507.73.73
website	http://www.plan.be
NACE-code	84.111
Gemiddeld aantal werknemers/jaar	Ongeveer 110
Oppervlakte in m ²	7 verdiepingen van 620 m ² ; Gelijkvloers wordt uitgebaat door een andere organisatie
Infrastructuur	Huurder van het gebouw
Activiteitssector	Uitvoeren van wetenschappelijke studies
Reeds verworven labels	<ul style="list-style-type: none">- Label ecodynamische onderneming (2 sterren) 2002-2005- Label ecodynamische onderneming (2 sterren) 2006-2008- EMAS-registratie REG. NO. BE-BXL-000011- Label ecodynamische onderneming (3 sterren) 2008-2011
Milieuvergunning	Milieuvergunning voor de Handelsstraat 44 en de Kunstlaan 47-49 tot 18 juni 2018

FPB-organigram

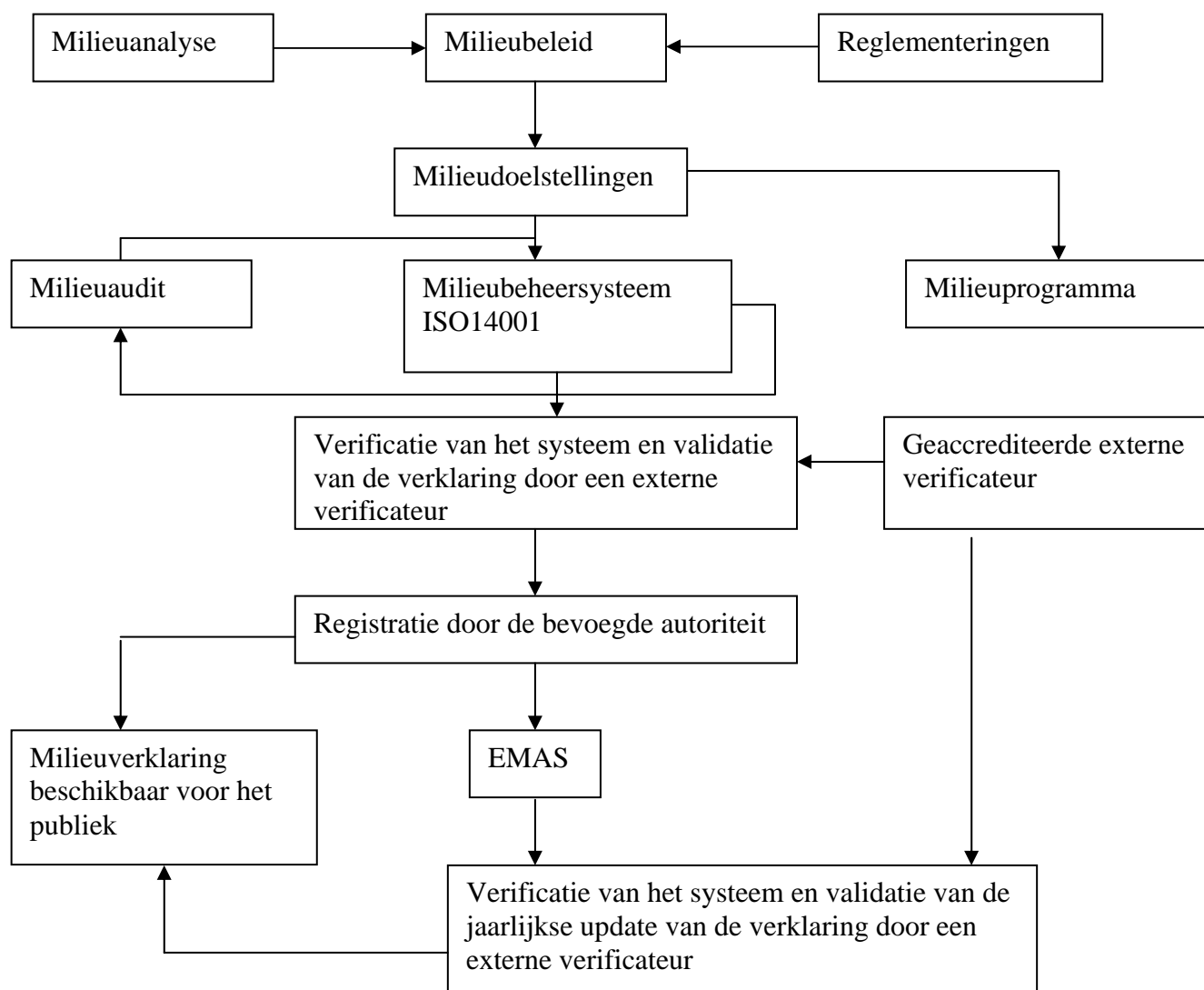
Enkele jaren geleden werd een “greening” groep opgericht van een tiental vrijwilligers. Elke persoon van deze groep is verantwoordelijk voor een thema en zorgt voor de opvolging van dit thema zowel op het vlak van indicatoren als op het vlak van uit te voeren acties. Deze groep wordt door de greening-verantwoordelijke gecoördineerd. De milieuverantwoordelijke EMAS is verantwoordelijk voor het beheer van het EMAS-systeem.

Diagram van de structuur van het MBS op het Federaal Planbureau

Schema van het EMAS-systeem

Het onderstaande schema omvat de grote fasen van het EMAS-systeem. Ze worden toegelicht in de volgende paragraaf rekening houdend met de specifieke kenmerken van het Federaal Planbureau.

Figuur 1 : EMAS-schema

Verklaring van de fasen

De volgende fasen dienden te worden doorlopen om een registratie volgens het EMAS-reglement te verwerven. De voornaamste elementen van ons MBS zijn :

Het milieubeleid	formaliseert de door de instelling aangegane verbintenis. Het wordt ondertekend door de Commissaris van het Plan en wordt ad valvas opgehangen. Het is ook beschikbaar op de website van het Federaal Planbureau.
De milieuanalyse	is de analyse van de directe en indirecte problemen, impact en resultaten op het vlak van milieu bij alle activiteiten. Ze maakt het mogelijk de belangrijke milieu-effecten en de te beheersen activiteiten te bepalen.
De reglementering	vervolledigt de milieuanalyse met een lijst van alle wettelijke en andere vereisten die van toepassing zijn op het Federaal Planbureau.
De milieudoelstellingen	zijn de doelstellingen die werden gekozen om de belangrijke milieueffecten te verminderen en de activiteiten beter te beheersen. Ze zijn in overeenstemming met het milieubeleid van het Federaal Planbureau.
Het milieuprogramma	bepaalt de concrete acties om de milieudoelstellingen te halen. Het beschrijft de reeds genomen of geplande maatregelen op het vlak van menselijke, technische en budgettaire middelen. Het legt tevens toepassingstermijnen vast.
Het milieubeheersysteem (MBS)	beschrijft de organisatorische en operationele structuur op het vlak van planning, procedures en vereiste middelen. Hierdoor kunnen o.a. de milieudoelstellingen verwezenlijkt worden en kan de reglementering nageleefd worden.
De milieuaudit	is een interne toetsing van de goede werking van het MBS. Het belang van dat beheermiddel is dat eventuele functiestoornissen kunnen worden opgespoord en dat mogelijkheden tot verbetering kunnen worden aangebracht. De resultaten van de audit worden geanalyseerd tijdens de jaarlijkse beoordeling door de directie.
De milieuverklaring	maakt deel uit van de externe communicatie. Aangezien ze openbaar wordt gemaakt, dient ze begrijpelijk, doorzichtig en volledig te zijn. Ze is beschikbaar op de website van het Federaal Planbureau en ook bij de milieuverantwoordelijke.
Het systeem en de verklaring	worden gevalideerd door een geaccrediteerde externe verificateur.
De registratie	is de laatste stap waarbij men zich bij de bevoegde autoriteit laat registreren.

Via dat systeem kan ons personeel gemakkelijk zijn verantwoordelijkheden en taken bepalen.

Het personeel wordt ertoe aangespoord mee te werken aan projecten tot verbetering. Het systeem wordt toegelicht in een handleiding en procedures.

Het Federaal Planbureau en zijn impact op de belangrijke directe milieuaspecten

De belangrijke directe milieuaspecten zijn :

1. De vervoerswijzen op het Federaal Planbureau

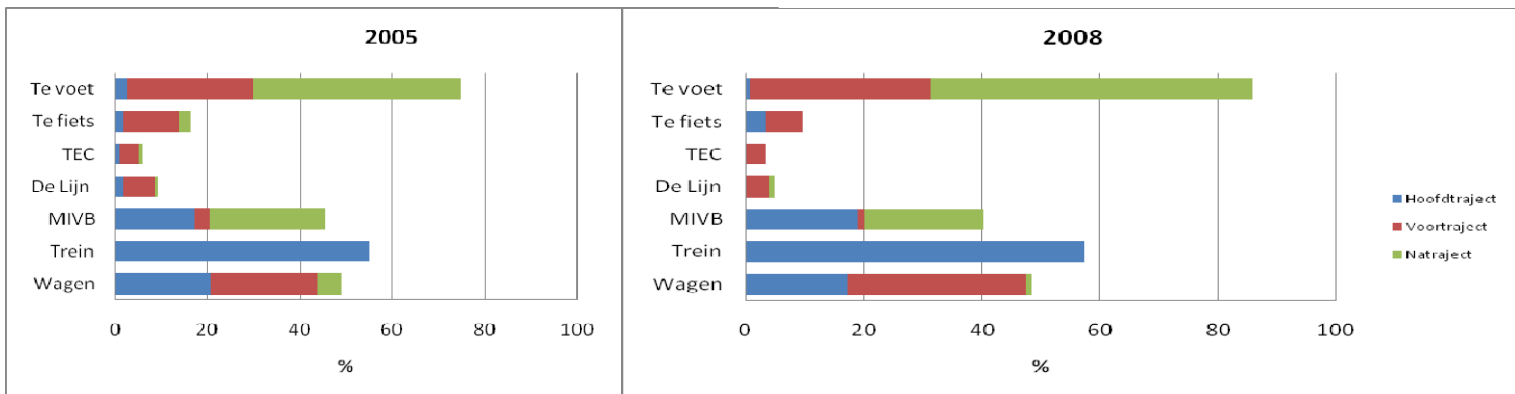
De problematiek m.b.t. de vervoerswijze op het Federaal Planbureau betreft

- de (dagelijkse) woon- werkverplaatsingen;
- De internationale (trein en vliegtuig) werkverplaatsingen in opdracht van het Federaal Planbureau

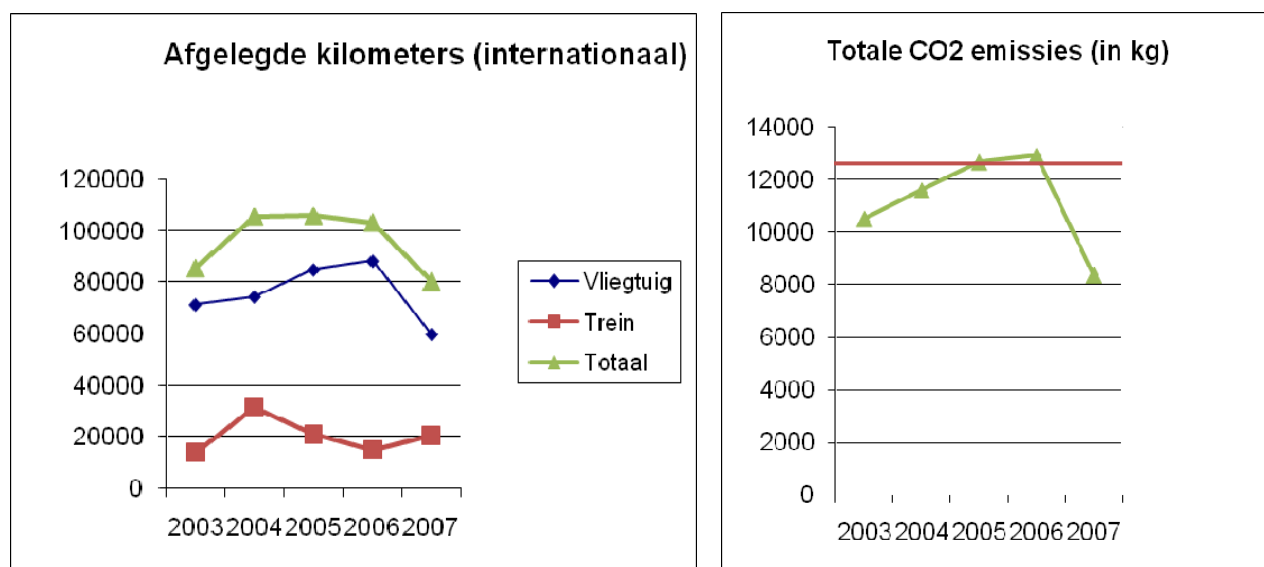
Enkele cijfers

De mobiliteitsenquête (deze enquête wordt driejaarlijks uitgevoerd in het kader van hoofdstuk XI van de Programmawet van 8 april 2003) werd in mei-juni 2008 uitgevoerd en heeft antwoord gekregen van 99, op 101, personeelsleden.

Gebruikte transportmiddelen voor de woon-werkverplaatsingen op het Federaal Planbureau in 2008

De mobiliteitsenquête van 2005 toont dat 57% van de agenten van het FPB de trein als belangrijkste vervoersmiddel gebruiken. Sinds de vorige enquête (2005), stijgt het treingebruik met 3,1 %, het MIVB-gebruik met 2,9 %, het fietsgebruik met 1,5 %, en daalt het autogebruik met 2,6 %. Dit is misschien het gevolg van de steeds belangrijkere terugbetalingen voor het gebruik van het openbaar vervoer (terugbetalingen van de NMBS- en MIVB- abonnementen). Volgens de gegevens van FOD mobiliteit (2005) bedraagt het percentage treingebruikers voor vergelijkbare bedrijven, in Brussel-stad gesitueerd en met een vergelijkbare situatie t.o.v. het openbaar vervoer, gemiddeld 46,7%, terwijl dit percentage op het FPB 57 % bedraagt. Op dezelfde wijze gebruiken 17 % van de agenten van het FPB de auto als belangrijkste vervoermiddel tegen een gemiddelde van 31,5% voor vergelijkbare ondernemingen.

Het equivalent van het aantal door het FPB afgelegde kilometers in kg CO₂, wordt berekend op basis van volgende factoren:
 vliegtuig : 140 g CO₂ per km en per passagier (IFEN (2004) *Transport aérien de passagers et effet de serre*, Données de l'environnement n.°97);
 trein : 38 g CO₂ per km en per passagier (Tobback (2005) Kyoto, plus proche que vous le pensez, <http://www.brunotobback.be>).

De CO₂-emissies gelinkt aan de internationale verplaatsingen zijn in 2007 sterk gedaald. Na een gestage stijging van het aantal vliegtuigkilometers tussen 2003 (71 310 km) en 2006 (88 234 km), zijn deze in 2007 sterk gedaald (59 808 km). Daartegenover heeft het aantal treinkilometers een dieptepunt bereikt in 2006 (14 842 km) en is in 2007 opnieuw gestegen (20 436 km). De CO₂-emissies (8 373 kg en 2007) zijn dan ook veel lager dan de vastgestelde doelstelling om de emissies van 2005 (12 679 kg) niet te overschrijden. Het aantal treinreiskilometers is sterk afhankelijk van het aantal reizen naar Parijs. Deze bestemming is jaarlijks verantwoordelijk voor meer dan de helft van de treinreiskilometers. Net als het aantal vliegtuigreiskilometers is dit aantal afhankelijk van het aantal congressen en vergaderingen die veraf dan wel dichtbij doorgaan, bijvoorbeeld als gevolg van de verandering van het Europese voorzitterschap, alsook van het aantal personen dat aan de vergaderingen deelneemt.

Doelstellingen voor 2009:

- 1) "Het verminderen van het aantal parkingplaatsen met 10% tegen 2009" ten opzichte van 2006.
- 2) "Het Federaal Planbureau zal zijn jaarlijkse CO₂-uitstoot t.g.v. vliegtuigreizen in de periode 2007 – 2009 niet hoger maken dan die van 2005, wat betreft de vliegtuigreizen die door het Federaal Planbureau beslist worden".

Acties uitgevoerd in 2007 en 2008

In 2007, werd er een opvolgingsmethode voor de kilometers afgelegd met het vliegtuig voorgesteld en omgezet in de praktijk. Deze methode moet het toelaten om de doelstelling met betrekking tot de CO₂-emissies te bereiken, namelijk dat deze emissies het niveau van 2005 niet overstijgen.

Verder werd een nieuw fietsenrek besteld, vermits het bestaande het bestaande fietsenrek volledig volzet bleek, onder andere omdat een aantal personen van andere instellingen, die dezelfde garage gebruiken, er eveneens gebruik van maakten.

De Dring-Dring activiteit (sensibilisatiedag met betrekking tot de woon-werkverplaatsing per fiets, jaarlijks georganiseerd in de regio Brussel-Hoofdstad) heeft dit jaar geen succes gehad, waarschijnlijk als gevolg van het slechte weer.

De belangrijkste actie van 2008 was het realiseren en het analyseren van de mobiliteitsenquête (dat de boordtabel van verplaatsingen aanvult). Ook werd er hier een maandthema over geschreven. Een ander maandthema heeft de noodzakelijk praktische informatie gegeven om zich in Brussel, te voet, met de fiets of met het openbaar vervoer, te verplaatsen. Het tweede fietsenrek werd ook op zijn definitieve plaats bevestigd. De twee fietsenrekken worden veel gebruikt.

Acties voor 2009:

Om het aantal parkingplaatsen met 10% te verminderen, zoals vooropgesteld in het milieuprogramma, zullen er een aantal gesprekken plaatsvinden, zowel in het FPB (op basis van de resultaten van de mobiliteitsenquête) als met Cofinimmo (op basis van het huurcontract).

Reflectie en overleg over nieuwe doelstellingen, te bereiken tegen 2012.

2. Beïnvloeden van het papierverbruik

De beïnvloeding van het papierverbruik betreft het aanmoedigen tot het stabiliseren en zelfs het verminderen van het papierverbruik .

Enkele cijfers

Tot in 2007, was er enkel de indicator « aantal geprinte bladzijden » beschikbaar. Deze indicator werd opgevolgd vanaf 2003 en tussen 2003 en 2006 is het aantal geprinte bladzijden merkkelijk gedaald (-28 %).

Deze indicator is niet ideaal aangezien hij niet de reële papierconsumptie toont. Deze indicator zou, bijvoorbeeld, stabiel kunnen blijven niettegenstaande een sterke vermindering van de papierconsumptie, dankzij een overgang van recto naar recto-verso printen.

De vooruitgang van de technologie maakt het mogelijk om vanaf 2008/2009 nieuwe indicatoren op te volgen:

- aantal aangekochte vellen papier,
- aantal afgedrukte vellen papier (externe afdrucken uitgezonderd),
- percentage recto-verso afgedrukte vellen papier.

Doelstellingen voor 2009:

Zoals de in mei 2007 uitgevoerde enquête heeft aangetoond let het personeel van het FPB reeds zeer scherp op zijn papierconsumptie (recto verso printen, meerdere tabellen per bladzijde enz.). De doelstelling is dan ook om de papierconsumptie te stabiliseren. Dit is geen cijfermatige doelstelling aangezien er een verandering van indicator is.

Acties uitgevoerd in 2007 en in 2008

Het FPB heeft de papierconsumptie geanalyseerd om het printgedrag (recto-verso, 2 bladzijden op 1 enz) en de printredenen (vergadering, lezen enz) te identificeren en een sensibilisatieactie ondernomen.

In 2008, werd er een algemene sensibilisatiezin toegevoegd aan de handtekening van de mails van de personeelsleden van het Federaal Planbureau: *Think before you print*.

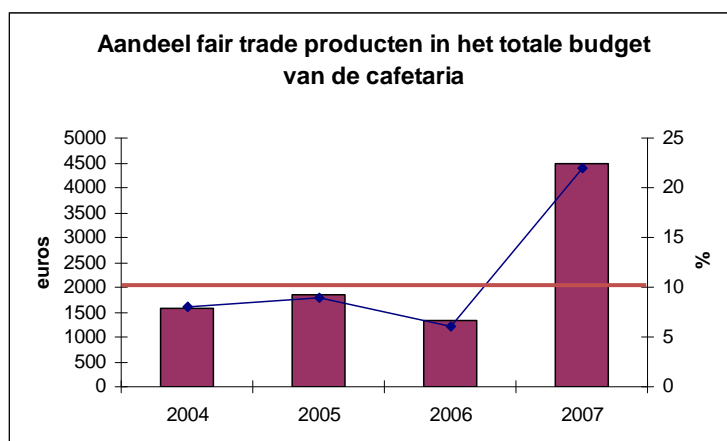
Het FPB neemt daarnaast ook deel aan de Week van de Afvalvermindering georganiseerd door Leefmilieu Brussel en meer bepaald aan de recto-verso uitdaging om het percentage recto-verso printen op het FPB te doen stijgen. In dit kader werd er ook besloten om de interne nota's niet meer op papier rond te delen, maar om deze elektronisch te versturen. Een maandthema wordt hieraan ook besteed.

Acties voor 2009

- 1) Het stabiliseren van de papierconsumptie zal worden aangemoedigd dankzij sensibilisatieacties.
- 2) Test met gerecycleerd papier m.b.t. het verslijten van de printers
- 3) Reflectie en overleg over nieuwe doelstellingen, te bereiken tegen 2012.

3. Verbeteren van de milieu-impact van het aankoopbeleid

Enkele cijfers

Het aandeel “Fair trade” producten in het totale budget van de cafetaria is sterk gestegen in 2007. Deze stijging is vooral het gevolg van het introduceren van « Fair trade » koffie en van de uitbreiding van het gamma “Fair trade” producten verkocht in de cafetaria. De 10% doelstelling voor eind 2009 is dus reeds ruim bereikt.

Dit aandeel was tussen 2005 en 2006 lichtjes gedaald onder andere omdat het “niet fair trade”- assortiment in 2006 sterk werd uitgebreid.

Doelstellingen voor 2009:

Verbeteren van de milieuimpact van het aankoopbeleid en onder andere het gestaag verhogen van het aandeel “Fair trade”-producten in het totale budget van de cafetaria tot 10% in 2009.

Acties uitgevoerd in 2007 en 2008

In de maand februari werd er een Oxfam koffiemachine in de cafétaria geplaatst, dat zowel “Fair trade” koffie als “Fair trade” chocolademelk aanbiedt.

Op 22 maart 2007, werden een aantal "Fair trade"-producten voorgesteld. Heel het personeel van het FPB heeft deze producten kunnen proeven.

Eind 2007 werden er "Vino Del Mundo"-wijnen besteld in het kader van de eindejaarsdrink.

In het kader van de “Fair trade”-weken werden er “Fair trade”-maaltijden georganiseerd (11 oktober 2007 en 7 oktober 2008). Het bureau nam daarnaast ook deel aan de *Fairtrade in Work* dag van 8 mei 2008 dankzij een “Fair trade”-ontbijt.

In 2008, was er ook een uitbreiding van het “Fair trade”-gamma aangeboden in de cafetaria.

Wat betreft de aankopen van bureau-artikelen zijn er indicatoren bepaald die bij elke bestelling aangevuld worden. Deze indicatoren nemen ook de milieuquotering in rekening die door de Bond beter leefmilieu ontwikkeld werd evenals andere milieulabels (“Der Blaue Engel”- een ecologisch label van Duitse oorsprong, het FSC-label, het TCF-label enz). Concrete voorbeelden waarbij milieucriteria reeds in rekening gehouden worden zijn: de balpennen hebben bij de milieuquotering vier duimpjes gekregen op een schaal van vijf en er worden ook vullingen voor deze balpennen aangekocht, de ringmappen en post-its hebben het ‘Der Blaue Engel’-label, de enveloppen hebben het FSC-label. Zo worden de richtlijnen uit de gids duurzame aankopen opgevolgd voor de kleine aankopen. Voor de grotere aankopen, werd er een aankoopprocedure opgesteld om de omzendbrief “duurzame aankopen” op te volgen.

Acties voor 2009:

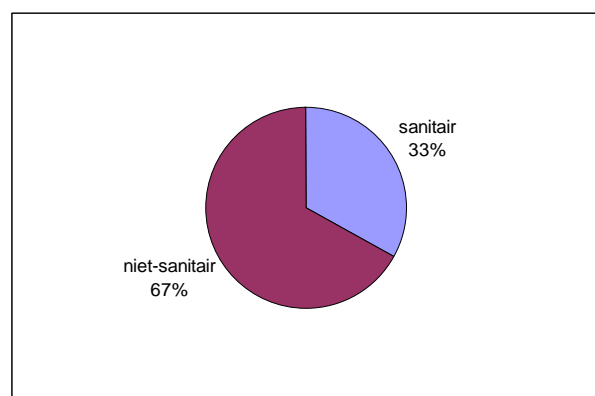
- 1) De richtlijnen uit de gids duurzame aankopen verder toepassen.
- 3) “Fair trade”-producten verder bevorderen in de cafetaria.
- 3) Reflectie en overleg over nieuwe doelstellingen, te bereiken tegen 2012.

4. Onderzoek naar de opvolging en verbetering van de huidige airco- en verwarmingsinstallatie

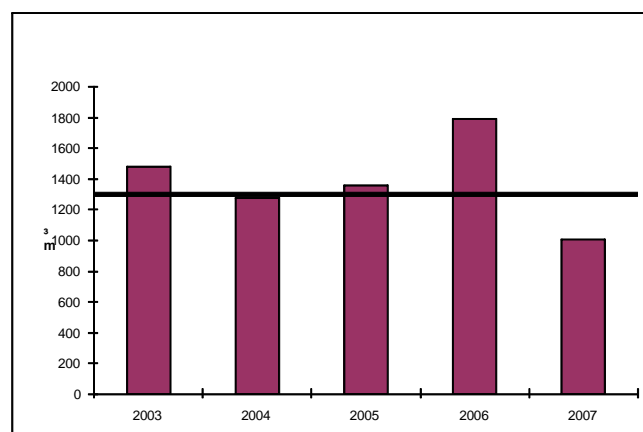
De optimalisatie van de airco- en verwarmingsinstallatie heeft een effect op het niet-sanitair waterverbruik, op het stookolieverbruik en op het hoogspanningsverbruik. De gebouwbeheerder is eigenaar van die installaties.

Enkele cijfers

Gemiddelde verdeling sanitair en technisch waterverbruik in de periode 2003-2007

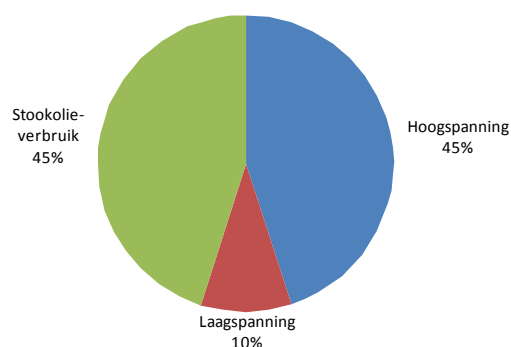
Technisch waterverbruik

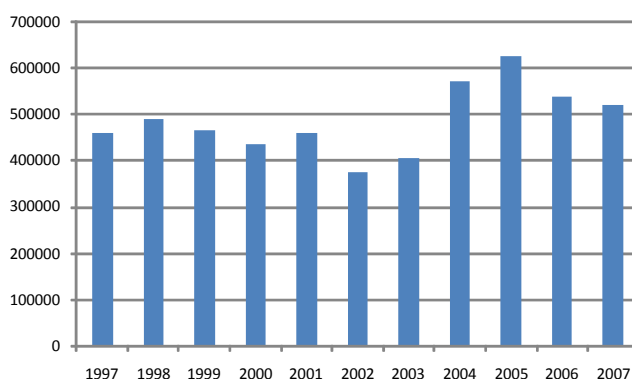
Nota : Het « technisch waterverbruik » is het waterverbruik voor de airconditioninginstallaties.

Het technisch waterverbruik was in de periode 2003 - 2007 verantwoordelijk voor meer dan twee derden van het totale waterverbruik. De installatie van een nieuwe koeltoren voor de airco in 2006 (waarvan de installatie zelf leidde tot een meerverbruik van 300 à 350 m³) en de vervanging van de koelmachines in 2007 leidde tot een aanzienlijke vermindering van het technisch waterverbruik. Deze vermindering maakte het mogelijk om, voor het eerst sinds 2004, het vooropgestelde doel van een maximaal verbruik van 1300 m³ opnieuw te bereiken. De cijfers die in de loop van 2008 werden opgetekend, doen vermoeden dat ook dit jaar de doelstelling bereikt zal worden.

Gemiddelde verdeling van de energievectoren in 2007

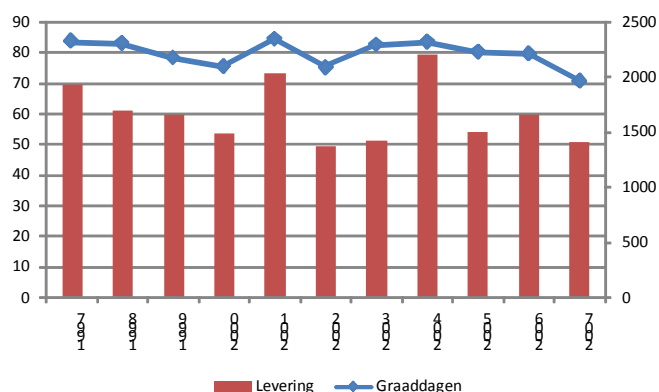

Hoogspanningsverbruik in kWh

De stijging van het verbruik van hoogspanningselektriciteit was in 2004 mede te wijten aan de overstap naar een nieuwe beheerder van de technische installaties. Zo schakelden zij te laat de condensatoren voor de correctie van de $\cos(\phi)$ van de koelgroep in. Resultaat: een lage $\cos(\phi)$ en een hoger energieverbruik. Voor de stijging van het verbruik in 2005 is de zeer warme zomer 2005 verantwoordelijk. Het jaar 2005 werd inderdaad gekarakteriseerd door een « zéér abnormaal » hoge temperatuur. Bovendien zette die zich reeds zeer vroeg in, waardoor de koelinstallatie vroeger dan andere jaren opstartte. De herfst 2005 was eveneens « zéér uitzonderlijk » zacht en deze verlenging van de zomer leidde ertoe dat de koelinstallatie ook langer draaide dan andere jaren. Daarbij heeft de installatie ook af en toe 's nachts moeten draaien om het gebouw voldoende te kunnen koelen, onder andere tijdens de hittegolf van juni. De verklaring voor de daling van het hoogspanningsverbruik in 2006 ten opzichte van 2005 is vooral van klimatologische aard. In 2006 was de maand juli weliswaar de warmste ooit, maar de maand augustus was dan weer zeer somber. Bovendien ontsnapten we - in tegenstelling tot het jaar voordien - in juni aan een hittegolf. In tegenstelling tot de uitzonderlijk zachte zomer van 2006, was de zomer van 2007 zowel in termen van temperatuur als het aantal uren zonneshijns normaal. Dit ligt aan de basis van de daling van het hoogspanningsverbruik in 2007.

Stookolieleveringen – 1000 liter

De « graaddagen (°C) » stellen de som voor van het verschil tussen de gemiddelde temperatuur voor een bepaalde dag en een referentietemperatuur (16,5°C) waarbij het nodig wordt te verwarmen.

Op die manier zijn zij een maat voor de verwarmingsbehoeften van het FPB. Uit de grafiek blijkt dat 2007 warmer was dan 2005 en 2006. Het

stookolieverbruik in 2007 ligt dan ook lager dan in 2005 en 2006.

Doelstellingen voor 2009

1. “Het technisch waterverbruik zal beperkt blijven tot 1300 m³ per jaar.”

2. “Het jaarlijks hoogspanningsverbruik zal voor de jaren in de periode 2007 – 2009 het niveau van 2001 niet overstijgen. »

Opmerking: In 2006 werd er een meter op de stookolietank geplaatst om een nauwkeurigere opvolging van het stookolieverbruik te hebben. Het is dus nog te vroeg om een cijfermatige doelstelling vast te stellen op basis van deze nieuwe indicator. De gegevens zullen pas gebruikt worden, in het kader van deze verklaring, wanneer er een vergelijking mogelijk zal zijn tussen minstens twee punten (2007 en 2008).

Acties uitgevoerd in 2007 en in 2008

1. Vervanging van de koelmachines door performantere machines.
2. Vervanging van de verlichting in het hele gebouw (verspreidt over 2005-2006-2007).
3. Opmaak bestek groene stroom en opstart van de procedure om tot de groene stroom over te stappen.
4. Plaatsing van zonnepanelen in alle kantoren aan de achterkant van gebouw.
5. Vervanging voorgevel (plaatsing zonnepanelen, isolatie).

Acties voor 2009:

- Opvolging van de audit uitgevoerd door het Institut de Conseil et d'Etudes en Développement Durable.
- Uitgezonderd eventueel nieuwe noden die zich zouden voordoen in de toekomst, zal met de betrokken diensten gekeken worden om het verbruik van de huidige installatie te verminderen. Voor eventuele nieuwe noden zal gezocht worden naar op de markt aanwezige best beschikbare technieken inzake minimaal water- en energiegebruik.
- Reflectie en overleg over nieuwe doelstellingen, te bereiken tegen 2012.

Het Federaal Planbureau en zijn impact op de indirecte aspecten

Het Federaal Planbureau houdt, in het kader van zijn opdrachten, rekening met het milieu-aspect. Alle activiteiten die gekoppeld zijn aan de basisopdrachten van het Federaal Planbureau worden in aanmerking genomen en worden geëvalueerd naar hun potentiële milieu-impact.

In 2007, werd er een evaluatiemethodologie ontwikkeld en toegepast om de potentiële milieu-impact te bepalen van onze opdrachten. Op basis daarvan was het mogelijk om in 2008 opvolgingsindicatoren te ontwikkelen en toe te passen voor die opdrachten die potentieel een impact hebben op het milieu.

Informatie, vorming en sensibilisering

Om de leden van het Federaal Planbureau te informeren, vormen en sensibiliseren rond de aanpak die de basis vormt van de verwezenlijking van het EMAS-milieubeheersysteem, werd een plan met 6 acties opgesteld.

1. onthaalbrochure

Elk nieuw personeelslid van het Federaal Planbureau ontvangt bij zijn indiensttreding een brochure met nuttige informatie. Het milieubeheer is er een onderdeel van.

2. jaarlijkse informatievergadering

Jaarlijks wordt een informatievergadering georganiseerd over de evolutie van het milieubeheer op het FPB.

3. thema van de maand

Om de twee maanden (behalve tijdens de zomer) publiceert de greening-groep van het Federaal Planbureau op intranet informatie voor het personeel om het te sensibiliseren voor een thema in verband met milieubeheer. In 2007, hadden de maandthema's volgende onderwerpen: eerlijke koffie, eerlijke handel, sorteren van afval en papierconsumptie. Het maandthema van september maakte de balans op na één EMAS-jaar. Later dit jaar volgt nog een maandthema omtrent mobiliteit. In 2008, hadden de maandthema's volgende onderwerpen: transport in Brussel, de resultaten van de mobiliteits- en de tevredenheidsenquêtes, de situatie na twee EMAS-jaren. Eind van het jaar zal er nog een papierthema zijn.

4. enquête

Periodiek wordt een enquête over milieubeheer gehouden. Deze enquête vond plaats tijdens de lente 2008 samen met de verplichte mobiliteitsenquête.

Wat betreft de algemene tevredenheid, kent het milieu op het FPB een afwisseling van zon en bewolking met ook wat onweer aan de horizon. Dit laatste is vooral gelinkt aan een ontevredenheid over het trio verluchting/air conditionning/verwarming, zowel in de bureaus als in de gemeenschappelijke ruimten. Om hierop te antwoorden werden een groot aantal contacten genomen met Cofinimmo (die werkzaamheden heeft ondernomen onder andere wat betreft isolatie) en het FPB heeft meetmateriaal gekocht om de observaties te kunnen objectiveren.

De volledige resultaten staan in annex.

5. specifieke acties

Voor de sleutelpersonen, zoals de preventie-adviseur, de algemene brandcoördinator, de verantwoordelijke aankoop en de opleidingsverantwoordelijke, worden sensibiliseringsacties georganiseerd. In 2007, werd de film *An inconvenient truth* geprojecteerd. In februari kreeg elk personeelslid ook de mogelijkheid om een brandopleiding in een vrachtwagen te volgen. 47 personen hebben deze opleiding gevolgd. In 2008, werd er naast de jaarlijkse "Fair trade" maaltijd van oktober, ook een "Fair trade" ontbijt georganiseerd op de *Fairtrade in Work* dag. Dit laatste zal waarschijnlijk eveneens een traditie worden.

6. vormingen

Voor de sleutelpersonen, zoals de preventie-adviseur, de algemene brandcoördinator, de milieuverantwoordelijken en de interne auditor, worden vormingen georganiseerd. In 2007, hebben de preventie-adviseur en de brandcoördinator een basisopleiding van 3 dagen gevolgd als teamchef voor eerste interventie. In 2008, heeft de Emas-verantwoordelijke verscheidene vormingssessies gevolgd, onder andere over personeelssensibilisatie en kregen de brandbestrijdingsploegen een nieuwe opleiding.

Indicatoren voor het milieuzorgsysteem

Het Federaal Planbureau zal zijn milieuzorgsysteem via de volgende indicatoren opvolgen :

<i>Indicatoren met betrekking tot directe aspecten</i>
Hulpindicator: “Aantal voltijds equivalenten VTE”
Hulpindicator: “Oppervlakte en volume van het gebouw”
Indicator: “Evolutie van het aantal afgedrukte vellen papier” (externe afdrucken uitgezonderd) (vellen/jaar)
Indicator: “Evolutie van het aantal aangekochte vellen papier” (vellen/jaar)
Indicator: “Evolutie van het percentage recto-verso afgedrukte vellen papier” (%)
Indicator: “Evolutie van het laagspanningsverbruik” (kWh)
Indicator: “Evolutie van het laagspanningsverbruik per voltijds equivalent (VTE)” (kWh/VTE)
Indicator: “Evolutie van het hoogspanningsverbruik” (kWh)
Indicator: “Evolutie van het totale elektriciteitsverbruik” (kWh)
Indicator: “Evolutie van het totale elektriciteitsverbruik per m²” (kWh/m²)
Indicator: “Evolutie van het stookolieleveringen” (liter)
Indicator: “Evolutie van het stookolieverbruik per VTE” (GJ/VTE)
Indicator: “Evolutie van het stookolieverbruik per m²” (GJ/m²)
Indicator: “Sanitair waterverbruik per VTE”(m³/VTE)
Indicator: “Technisch waterverbruik”(m³)
Indicator: “Totaal waterverbruik”(m³)
Indicatoren: Omgevingslucht (Een interne luchtanalyse wordt om de drie jaar uitgevoerd door een externe firma.)
Indicatoren: mobiliteit
a) Woon-werkverkeer (Alle bedrijven en alle openbare instellingen (op alle niveaus) die minstens 100 werknemers tellen, moeten om de drie jaar een diagnostiek opmaken van het woon-werkverkeer van hun werknemers. De resultaten worden doorgestuurd naar de FOD Mobiliteit en Vervoer)
b) Werkverplaatsingen voor het Federaal Planbureau
- aantal kilometer vliegtuigreizen (km/jaar)
- aantal kilometer internationale treinreizen (km/jaar)
Indicator: “Aandeel van de fair trade aankopen in het globaal budget van de cafetaria »
Indicator: “Aankopen bureauartikelen» (aantal en milieuquotering in aantal duimpjes)

Indicatoren met betrekking tot indirecte aspecten

• **Indicator: Documenten met een potentieel impact op het milieu**

- evolutie van het aantal documenten van het FPB
- evolutie van het aantal van documenten die een potentieel impact hebben op het milieu
- evolutie van het aandeel documenten die een potentieel impact hebben op het milieu

• **Indicator: Geprinte documenten** (opmerking : de documenten van het FPB worden niet afgeprint op een systematische wijze)

- evolutie van het aantal afgeprinte documenten
- evolutie van het aantal afgeprinte documenten die een potentieel impact hebben op het milieu
- evolutie van het aandeel afgeprinte documenten die een potentieel impact hebben op het milieu

• **Indicator: Documenten die van internet gedownload worden** (opmerking : dit aantal is een gemiddelde voor één enkel document en per maand dat het ter beschikking staat op de internetsite)

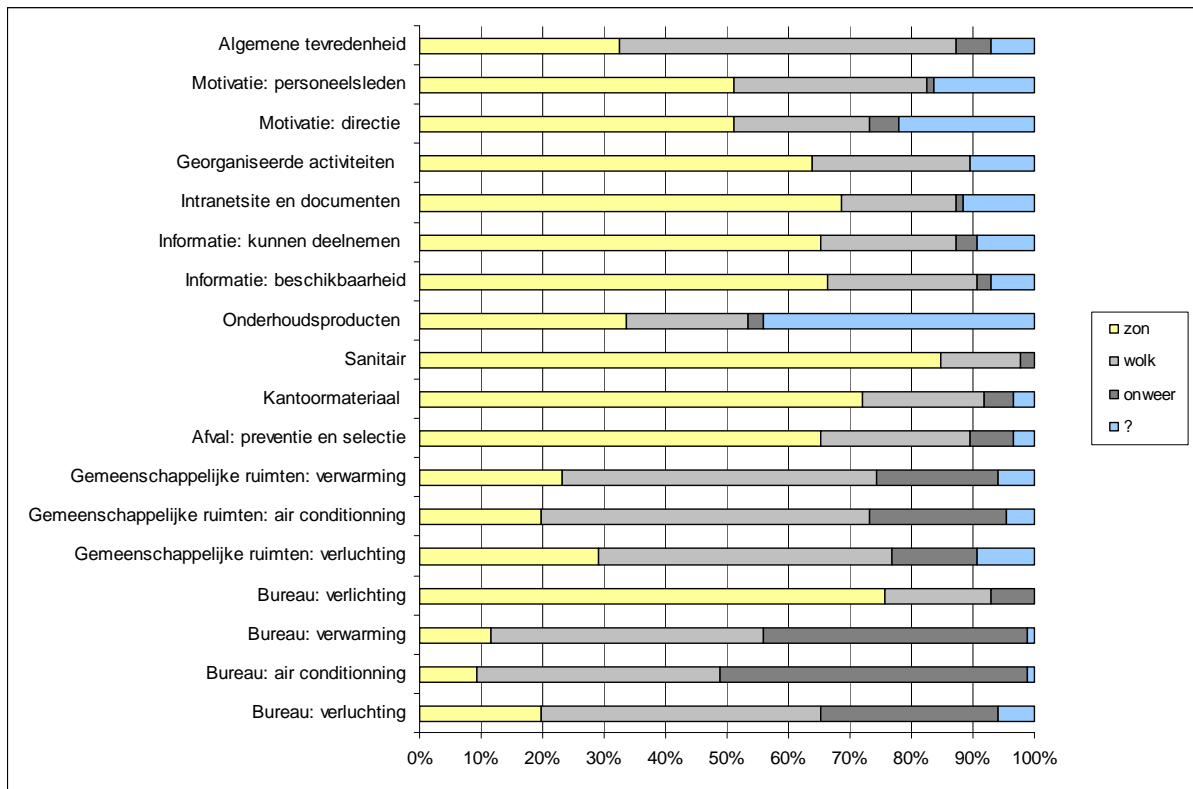
- evolutie van het aantal documenten die van de internetsite van het FPB gedownload worden
- evolutie van het aantal documenten, die een potentieel impact hebben op het milieu, die van de internetsite van het FPB gedownload worden

• **Indicator: Documenten waarvoor een perscommuniqué uitkwam**

- evolutie van het aantal documenten waarvoor een perscommuniqué uitkwam
- evolutie van het aantal documenten, die een potentieel impact hebben op het milieu, waarvoor een perscommuniqué uitkwam
- evolutie van het aandeel afgeprinte documenten die een potentieel impact hebben op het milieu

Annex: Resultaten van de tevredenheidsenquête (86 antwoorden)

Zon: tevreden

Wolk: middelmatig tevreden

Onweer: ontevreden

?: weet het niet

Validatieverklaring

Op basis van de audit van de organisatie, interviews met zijn medewerkers, en het onderzoek van de documentatie, de gegevens en de informatie bekomen tijdens de audit, heeft AIB-VINCOTTE International, in zijn hoedanigheid van milieuverificateur geaccrediteerd door BELAC onder nummer BE-V-0016, besloten:

* dat het milieubeheersysteem en de milieuauditprocedure zowel als de milieuverklaring 2008 en het milieuactieprogramma 2006-2009 beantwoorden aan de eisen van de Verordening (EG) Nr. 761/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 19 maart 2001 inzake vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS).

* dat de gegevens en de informatie in deze milieuverklaring betrouwbaar zijn en dat ze op een doeltreffende wijze alle significante milieuvragen voor deze organisatie behandelen.

Opgemaakt te Brussel, 15 december 2008

ir. P. Olivier,
Voorzitter van de Certificatiecommissie.